miljöpartiet de gröna
SALA

SALA KOMMUN
Kommunstyrelsens förvaltning
Ink. 2017 -08- 29
Diarienr 2017/1061 Aktbilaga 1

Motion om demokrati på klarspråk

Klarspråk är att skriva med ett vårdat, enkelt och begripligt språk.

Så här beskriver Språkrådet klarspråk:

"Klarspråk står för myndighetstexter skrivna på ett vårdat, enkelt och begripligt språk. Klarspråk handlar ytterst om demokrati: att alla ska ha tillgång till och rätt att förstå vad som står i texter som skrivs av myndigheterna."

Språkrådet arbetar med att främja klarspråk på myndigheter, landsting, universitet, organisationer och företag.

En av grundbultarna i demokratin är att handlingar och beslut är tydliga och begripliga.

Flera myndigheter och kommuner arbetar idag med klarspråk. För att Sala kommun skulle kunna övergå till att använda klarspråk behöver bland annat en långsiktig plan göras, och personalen behöver utbildas. För att man säkert ska veta att språket uppfattas tydligt och enkelt är det viktigt att ha en löpande kontakt med medborgare om hur språket uppfattas i handlingar och beslut.

Miljöpartiet de Gröna i Sala yrkar

Att Sala kommun utreder möjligheterna att börja arbeta med klarspråk.

Erik Åberg Ingela Lindström Beatrice Woldert Peter Kraft

ej fig

Bilaga KS 2018/60/2

SALA KOMMUN

SALA KOMMUN
Kommunstyrelsens förvaltning
Ink. 2017 -11- 08
Diarienr 2017/1081 Aktbilaga 4

2017-10-08
YTTRANDE
JANE ALLANSSON
DIREKT: 0224-74 70 13

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING

YTTRANDE

Motion om demokrati på klarspråk – dnr 2017/1081

ÄRENDEBESKRIVNING

Rubricerad motion har inkommit från Erik Åberg och Ingela Lindström (MP).

Motionärerna yrkar att Sala kommun utreder möjligheterna att börja arbeta med klarspråk.

I sin skrivelse citerar motionärerna Språkrådet:

"Klarspråk står för myndighetstexter skrivna på ett vårdat, enkelt och begripligt språk. Klarspråk handlar ytterst om demokrati: att alla ska ha tillgång till och rätt att förstå vad som står i texter som skrivs av myndigheterna."

För att Sala kommun ska kunna övergå till att använda klarspråk anser motionärerna att det behövs en långsiktig plan samt att personal behöver utbildas. Vidare föreslås en löpande kontakt med medborgare om hur språket uppfattas i handlingar och beslut.

YTTRANDE

PoLätt

Kommunfullmäktige i Sala har tidigare (år 2010) beslutat att kommunfullmäktiges beslut ska skildras på lätt svenska. Namnet för detta skulle vara PoLätt – politik på lätt svenska. Administrativa enheten vid Medborgarkontoret ansvarade för att verkställa beslutet. Tre medarbetare i enhetens sekreterargrupp utbildades under januari 2014 för uppgiften. Begränsningar kopplade till kommunens hemsida gjorde att protokollen på lätt svenska inte blivit tillgängliga där.

Lagar och språkvårdsorgan

Språklagen började gälla 2009 och har en paragraf som säger att språket i offentlig verksamhet ska vara enkelt och begripligt. Klarspråk är det ord som används för detta sätt att skriva. Det är inte något specialspråk utan handlar om att skriva klart, rakt och okomplicerat. Den som skriver ska tänka på hur texten upplevs ur mottagarens perspektiv. Det rör sig om allt från att undvika långa och krångliga meningar till att välja en genomtänkt grafisk form. Lagstiftarens mening är att språket ska vara begripligt för alla.

Språklagens tillämpning följs upp av Språkrådet, som är Sveriges officiella språkvårdsorgan. Det är också Språkrådet som har ansvar för att stötta och inspirera svenska myndigheter, kommuner och landsting i arbetet med att skriva klara och tydliga myndighetstexter.

På statligt uppdrag arbetar Centrum för lättläst med att ge ut litteratur, nyheter och information på klarspråk. Centrum för lättläst är en stiftelse som lyder under Kulturdepartementet. Verksamheten finansieras delvis med statliga medel men den del av stiftelsen som arbetar med att skriva om myndighetstexter till klarspråk (Lättlästtjänsten) är en renodlad affärsdrivande verksamhet.

SALA1600, v 2.0, 2012-08-27 C:\Users\samar\AppData\Local\Microsoft\Windows\INetCache\Content.Outlook\VFEQVAP\2017 1081 Demokrati på klarspråk.docx

Kommunstyrelsens förvaltning

Vad menas med "lätt svenska"?

I mitten av 1990-talet gjordes en undersökning som visade att 25 % av svenskarna har läskunskaper som inte når upp till godkänd nivå för den som slutar grundskolan. Även om denna siffra ändrats finns det skäl att anta att den inte minskat väsentligt. Denna andel är en brokig skara. Den utgörs av bland andra personer med dyslexi eller neuropsykiatriska diagnoser (som ADHD), människor med störningar inom autismspektrumet (som Aspergers syndrom) och invandrare. En del utgörs också av generellt ovana och otränade läsare.

Förutom skillnader i behov mellan grupper är skillnaden mellan individer inom grupper också stor. Ett problem är att en och samma text ska passa för alla olika lässvårigheter. Personer med lindrig utvecklingsstörning kan behöva många förklaringar även om det inte finns några svåra ord i texten. Personer med dyslexi har däremot i allmänhet inga problem med svåra ord eller ta till sig ett komplicerat innehåll. Deras problem ligger i avkodningen av texten, inte i förståelsen. De kan tvärtom ha svårare att läsa en lättlästext, inte minst eftersom motivation är en viktig faktor för den som tycker att det är tungt att läsa. En lättlästext kan helt enkelt upplevas som mindre intressant.

Språkvårdare har olika uppfattningar i detta ämne men alla är överens om att det saknas forskning. När centrum för lättläst började certifiera vissa kommuners webbplatser har protesterna inte låtit vänta på sig. En återkommande kritik mot lättlästtexterna är att de i själva verket är svårlästa för stora delar av målgruppen – kanske rentav för alla. Detta sägs bero på att texterna bara är "tvättade" på ytan, samtidigt som mycket information har tagits bort jämfört med ursprungsversionerna. Det blir svårt för läsaren att själv fylla i alla luckor och den text som skulle vara enklare blir i stället svårare att förstå, anser kritikerna.

Flera språkkonsulter fruktar att kommunerna kommer att nöja sig med att låta skriva några webbsidor på förment lättläst svenska och sedan tuta vidare med kanslisvenska på de andra sidorna – i stället för att bemöda sig om att alla texter ska vara vårdade, enkla och begripliga. I värsta fall blir lättlästtexterna bara ett alibi för kommuner som inte vill satsa på ett genomgripande arbete med att skriva begripligt.

Slutsats

Kommunfullmäktiges beslut kommer inom kort att sammanfattas på lätt svenska och göras tillgängliga via kommunens hemsida i enlighet med det tidigare beslutet om PoLätt.

Ambitionen är att det enkla och lättillgängliga språket ska genomsyra all kommunikation (se även Sala kommuns kommunikationspolicy). Utbildning i att använda ett enkelt och begripligt språk kan komma ifråga för medarbetare som har särskilt behov av det för sitt yrke. Frågan om hur språket uppfattas kan lämpligen uppmärksammas i t ex befintliga och kommande medborgardialoger.

I övrigt är lagar, riktlinjer, medborgardialoger samt fortsatt forskning viktiga styrande och vägledande faktorer i arbetet med ständig utveckling av demokrati och delaktighet.

Detta torde vara en tillräcklig ansats i den rådande utvecklingsfasen. Särskilt med tanke på att språkexperter är oense om vad som är lätt svenska för alla – som har olika behov.

SALA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSEN
Carola Gunnarsson

SALA KOMMUN
Kommunstyrelsens förvaltning
Ink. 2018 -03- 13
Diarienr 2017/1081 Aktbilaga 5

Svar på motion om demokrati på klarspråk

Erik Åberg (MP) och Ingela Kilholm Lindström inkom den 28 augusti 2017 med rubricerad motion. Motionärerna yrkar:

- att Sala kommun utreder möjligheterna att börja arbeta med klarspråk.

Motionärerna hänvisar i sin skrivelse till Språkrådet:

"Klarspråk står för myndighetstexter skrivna på ett vårdat, enkelt och begripligt språk. Klarspråk handlar ytterst om demokrati: att alla ska ha tillgång till och rätt att förstå vad som står i texter som skrivs av myndigheterna."

För att Sala kommun ska kunna övergå till att använda klarspråk anser motionärerna att det behövs en långsiktig plan samt att personal behöver utbildas. Vidare föreslås en löpande kontakt med medborgare om hur språket uppfattas i handlingar och beslut.

Motionen har remitterats till kommunstyrelsens förvaltning för yttrande.

Av yttrandet framgår att kommunfullmäktige i Sala beslutade 2010 att kommunfullmäktiges beslut ska skildras på lätt svenska. Namnet för detta ska vara PoLätt – politik på lätt svenska. Administrativa enheten vid Medborgarkontoret ansvarar för att verkställa besluten. Tre medarbetare i enhetens sekreterargrupp har utbildats under januari 2014 för uppgiften. På grund av begränsningar kopplade till kommunens hemsida har protokollen på lätt svenska inte blivit tillgängliga där.

Språklagen började gälla 2009 och har en paragraf som säger att språket i offentlig verksamhet ska vara enkelt och begripligt. Klarspråk är det ord som används för detta sätt att skriva. Det är inget specialspråk utan handlar om att skriva klart, rakt och okomplicerat. Den som skriver ska tänka på hur texten upplevs ur mottagarens perspektiv. Det rör sig om allt från att undvika långa och krångliga meningar till att välja genomtänkt grafisk form. Lagstiftarens mening är att språket ska vara begripligt för alla.

Språklagens tillämpning följs upp av Språkrådet som är Sveriges officiella språkvårdsorgan. Det är också Språkrådet som ansvarar för att stötta och inspirera svenska myndigheter, kommuner och landsting i arbetet med att skriva klara och tydliga myndighetstexter.

I mitten av 1990-talet gjordes en undersökning som visade att 25% av svenskarna har läskunskaper som inte når upp till godkänd nivå för den som slutar grundskolan. Även om denna siffra ändrats finns det skäl att anta att den inte minskat väsentligt. Denna andel är inte en homogen grupp. Den utgörs av bland andra personer med dyslexi eller neuropsykiatriska diagnoser (som ADHD), människor med störningar

SALA KOMMUN
Kommunstyrelsen
Box 304
733 25 Sala

Besöksadress: Stora Torget 1
Växel: 0224-74 70 00
Fax: 0224-188 50
kommun.info@sala.se
www.sala.se

Carola Gunnarsson
Kommunstyrelsens ordförande
carola.gunnarsson@sala.se
Direkt: 0224-74 71 00

Kommunstyrelsen

inom autismspektrumet (som Aspergers syndrom) och invandrare. En del utgörs också av generellt ovana och otränade läsare.

Förutom skillnader i behov mellan grupper är skillnaden mellan individer inom gruppen också stor. Ett problem är att en och samma text ska passa för alla olika lässvårigheter. Personer med lindrig utvecklingsstörning kan behöva många förklaringar även om det inte finns några svåra ord i texten. Personer med dyslexi har däremot i allmänhet inga problem med svåra ord eller att ta till sig ett komplicerat innehåll. Deras problem ligger i avkodningen av texten, inte förståelsen. De kan tvärtom ha svårare att läsa en lättlästext, inte minst eftersom motivation är en viktig faktor för den som tycker att det är tungt att läsa. En lättlästext kan helt enkelt upplevas som mindre intressant.

Språkvårdare har olika uppfattningar i detta ämne men alla är överens om att det saknas forskning. Flera språkkonsulter fruktar att kommunerna kommer att nöja sig med att låta skriva några webbsidor på förment lättläst svenska och sedan fortsätta att använda kanslisvenska på de andra sidorna, istället för att bemöda sig om att alla texter ska vara vårdade, enkla och begripliga.

Kommunfullmäktiges beslut i Sala kommun kommer inom kort att sammanfattas på lätt svenska och göras tillgängliga via kommunen hemsida i enlighet med det tidigare beslutet om PoLätt.

Ambitionen är att det enkla och lättillgängliga språket ska genomsyra all kommunikation (se även Sala kommuns kommunikationspolicy). Utbildning i att använda ett enkelt och begripligt språk kan komma ifråga för medarbetare som har särskilt behov av det i sitt yrke. Frågan om hur språket uppfattas kan lämpligen uppmärksammas i t ex befintliga och kommande medborgardialoger.

I övrigt är lagar, riktlinjer, medborgardialoger samt fortsatt forskning viktiga styrande och vägledande faktorer i arbetet med ständig utveckling av demokrati och delaktighet. Detta borde vara en tillräcklig ansats i den rådande utvecklingsfasen. Särskilt med tanke på att språkexperter är oense om vad som är lätt för alla – som har olika behov.

Med hänvisning till ovanstående föreslår jag att ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen hemställer att kommunfullmäktige beslutar

att anse motionen besvarad.

Carola Gunnarsson (C)
Kommunstyrelsens ordförande